

HOTARIREA GUVERNULUI REPUBLICII MOLDOVA
cu privire la aprobarea Conceptiei reformarii
sistemului penitenciar si Planului de masuri pe anii
2004-2013 pentru realizarea Conceptiei reformarii
sistemului penitenciar

N 1624 din 31.12.2003

Monitorul Oficial al R.Moldova N 13-15 din 16.01.2004

Guvernul HOTARASTE:

1. Se aproba:

Conceptia reformarii sistemului penitenciar (anexa nr.1);
Planul de masuri pe anii 2004-2013 pentru realizarea Conceptiei
reformarii sistemului penitenciar (anexa nr.2).

2. Ministerele si departamentele vor intreprinde actiunile de rigoare
pentru realizarea neconditionata a masurilor planificate de reformare a
sistemului penitenciar.

3. Ministerul Justitiei:

va prezenta Guvernului anual, pina la 1 martie, o informatie privind
implementarea prevederilor planului sus-mentionat;

va efectua controlul asupra executarii prezentei hotariri.

PRIM-MINISTRU
Contrasemnata:
Ministrul justitiei
Ministrul finantelor

Vasile TARLEV

Vasile Dolghieru
Zinaida Grecianii

Chisinau, 31 decembrie 2003.
Nr. 1624.

Anexa nr.1
la Hotarirea Guvernului
nr. 1624 din 31 decembrie 2003

C O N C E P T I A
reformarii sistemului penitenciar

I. DISPOZITII GENERALE

Procesul constituirii unui stat democratic si de drept impune
reformarea radicala a politicii lui in domeniul punerii in executare a
pedepselor de drept penal, precum si solutionarea mai multor chestiuni ce
tin de combaterea elementelor criminale si invingerea dificultatilor din
sfera sociala, inevitabile in sistemul executional penal.

Conceptia reformarii sistemului penitenciar reprezinta un complex de
idei, obiective, directii, principii, sarcini si mecanisme de
perfectionare a activitatii in domeniu pe parcursul anilor 2004-2013.

Activitatea organelor sistemului penitenciar consta in realizarea unui
ansamblu de masuri social-politice, economice si ideologice de
influentare a condamnatilor si persoanelor arestate preventiv, in
conditiile reducerii libertatii acestora, izolarii lor de societate,
precum si ale aplicarii altor restrictii la drepturi.

In procesul desfasurarii reformelor sistemului penitenciar
Departamentul Instructiilor Penitenciare a preluat functiile de paza si

escortare a detinutilor, de asistenta medicala, constructie capitala, de asigurare materiala si tehnica si de pregatire a cadrelor etc., care anterior erau de competenta altor institutii de stat. Actiunile intreprinse au avut un efect favorabil. S-a schimbat esential opinia publica, sistemul penitenciar a devenit deschis si mai accesibil pentru multe organizatii nationale si internationale.

Totodata, solutionarea problemelor cu care se confrunta sistemul penitenciar este extrem de dificila. Din cauza lacunelor legislatiei si finantarii insuficiente, restructurarea acestuia se limiteaza la realizarea partiala a unor directii de activitate.

In anul 2002 prin institutiile penitenciare s-au perindat 28800 persoane, din care prin izolatoarele de ancheta penala 23200 si prin coloniile de corectie 5600 persoane. Comparativ cu anii precedenti, numarul detinutilor are o tendinta de crestere (la 01.01.2001 - 10546 persoane; la 01.01.2002 - 10621 persoane; la 01.01.2003 - 10925 persoane). Dinamica infractiunilor comise demonstreaza ca numarul condamnatilor care au savirsit infractiuni grave si deosebit de grave a sporit an de an. Media termenelor de ispasire a pedepselor a crescut de la 5,5 ani in anul 1995 la 8,4 ani in anul 2002, ceea ce a determinat supraaglomerarea coloniilor de corectie cu regim sever si inasprit.

Organele de urmarire penala, procuratura si instantele judecatoresti continua practica putin justificata de aplicare a masurii preventive de reprimare a persoanelor invinuite sau banuite sub forma de arest. Spre exemplu, in anul 2002 din 9199 persoane incarcerate prin deciziile instantelor nominalizate au fost condamnate cu pedepse non-privative de libertate 269 persoane (2,9%), achitate - 97 persoane (1,05%), eliberate prin schimbarea masurii de reprimare - 1328 persoane (14,4%), eliberate prin clasarea anchetei penale - 72 persoane (0,78%). Se tergiverseaza examinarea cauzelor penale de catre instantele judecatoresti. Astfel, zilnic, din cele circa 3500 persoane detinute in izolatoare de ancheta penala, in evidenta organelor de urmarire penala se afla 140 - 150 persoane, a instantelor judecatoresti - 2700 persoane, din care 60-65% se considera in evidenta primei instante judecatoresti, unde examinarea dosarelor se efectueaza in felul urmator: in termen de 6 luni - 60%; pina la 1 an - 22%; mai mult de 1 an - 18%. Prin urmare, nivelul suprapopularii acestor institutii constituie de la 10 la 40%, incarcerarea neintemeiata cauzind sistemului penitenciar cheltuieli financiare enorme.

Actualmente circa 80% din cladirile si edificiile institutiilor penitenciare sint vechi, iar unele constructii capitale ale acestora se afla in stare avariata. Incaperile in care se intretin detinutii nu corespund normelor sanitaro-igienice si conditiilor climaterice, precum si normelor de spatiu, de iluminare, de aerisire si regimurilor temperaturilor de incalzire. Din cauza insuficientei de mijloace financiare nu s-au efectuat reparatii capitale mai mult de 15 ani.

In ultimii ani alimentatia detinutilor este insuficienta. Din rationul zilnic lipsesc carnea, pestele, produsele lactate s.a. Conform Hotaririi Guvernului nr.246 din 13 mai 1993 "Cu privire la asigurarea cu produse alimentare a condamnatilor la privatiune de libertate si a persoanelor aflate in izolatoare de ancheta penala si in institutiile de reabilitare sociala", valoarea calorica a normei zilnice de alimentatie constituie 3070 kcal, insa de facto detinutii primesc 1730 kcal. Alimentatia insuficienta si conditiile nocive de detentie genereaza cresterea morbiditatii generale, indeosebi a tuberculozei. Incidenta tuberculozei in penitenciare este de 27 ori mai inalta decit nivelul pe tara. Mortalitatea prin tuberculoza pe parcursul anului trecut a constituit 56% din totalul deceselor, motivul fiind numarul mare al bolnavilor cronici si polichimiorezistenti.

Odata cu aderarea la Consiliul Europei si la alte organisme internationale ce activeaza in domeniul ocrotirii drepturilor omului, Moldova si-a asumat obligatiunea de a crea conditii adecvate de detentie. Hrana insuficienta, cu valoarea calorica scazuta, lipsa conditiilor necesare de trai, prevazute de legislatia internationala si cea nationala (limitarea livrarii apei potabile, energiei electrice, caldurii, asigurarea insuficienta cu lenjerie de pat etc.) si asistenta medicala la un nivel extrem de scazut sint calificate de Comitetul european pentru prevenirea torturii si pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (CPT) ca o forma de tortura.

Conditiiile dificile si periculoase in care activeaza colaboratorii acestui sistem, salariul necorespunzator gradului de risc sporit pentru sanatate si viata (in medie 850 - 950 lei/luna), precum si neachitarea acestuia la timp au determinat diminuarea prestigiului serviciului penitenciar si fluctuatia considerabila a cadrelor calificate. Situatiia s-a agravat si mai mult dupa anularea unor inlesniri si a asigurarii obligatorii de stat a colaboratorilor sistemului penitenciar, care constituiau o garantie esentiala pentru mentinerea efectivului.

Principala cauza care impiedica functionarea normala a sistemului penitenciar este lipsa de fonduri. Alocarile de la buget au constituit de la 28 % din necesar in anul 1998 la 41,4 % in anul 2002. Acest nivel de finantare se repercuteaza asupra solutionarii multiplelor probleme si nu permite respectarea standardelor minime de detentie.

Din faptele expuse mai sus se desprinde concluzia ca in politica penitenciara sint necesare transformari cardinale si ca, odata cu instituirea cadrului legislativ penal nou, se impune revizuirea unor norme de drept, inclusiv a celor executional - penale. Adoptarea si punerea lor in aplicare va permite perfectionarea si dezvoltarea atit a cadrului legislativ, cit si a celui organizational-juridic de functionare a sistemului penitenciar, ceea ce va avea ca efect eficientizarea activitatii organelor si institutiilor lui.

II. SCOPURILE REFORMEI SISTEMULUI PENITENCIAR

Scopurile reformei sistemului penitenciar sint:

asigurarea cadrului juridic de functionare a sistemului penitenciar in conditii noi, ce prevede executarea pedepsei sub forma de inchisoare;

elaborarea si realizarea unui program in domeniul sistemului penitenciar, care va include mecanismele de aplicare a Legii cu privire la sistemul penitenciar, a Codului de executare, etapele stabilizarii si perspectivele dezvoltarii, actiunile concrete ce urmeaza a fi intreprinse;

reducerea fluxului de incarcerare prin aplicarea pedepselor alternative privatiunii de libertate;

reprofilarea treptata a coloniilor de corectie in penitenciare de tip deschis, semiinchis si inchis;

crearea conditiilor decente de detentie intru respectarea normelor internationale;

reformarea procesului de educare a condamnatilor si resocializarea lor;

perfectionarea si reciclarea resurselor umane pentru activitate in noile conditii;

imbunatatirea conditiilor de munca si de trai ale colaboratorilor sistemului penitenciar;

studierea posibilitatii si rationalitatii demilitarizarii partiale a unor servicii ale sistemului penitenciar, cu mentinerea remuneratiei, asigurarilor obligatorii de stat si a inlesnirilor;

conlucrarea cu autoritatile publice centrale respective in vederea realizarii prevederilor prezentei Conceptii.

III. CAILE DE REFORMARE A SISTEMULUI PENITENCIAR

1. Perfectionarea cadrului normativ

In scopul reformarii sistemului penitenciar prin aplicarea standardelor europene minime de detentie, se va perfectiona cadrul normativ privind:

executarea pedepsei cu inchisoarea, conform noului [Cod penal](#) si [Codului de procedura penala](#), in penitenciare de tip deschis, semiinchis si inchis, stabilita prin sentinta instantei judecatoresti, si trecerea treptata la detentia in celule separate;

crearea conditiilor salubre de ispasire a pedepsei, inclusiv comunale si de trai, respectind normele sanitaro-igienice, de iluminare si climaterice in locurile de detentie;

reducerea fluxului de incarcerare prin aplicarea masurii arestului preventiv, stabilit prin hotaririle instantelor judecatoresti atit in temeiul demersului procurorului, cit si din oficiu, atunci cind instanta judeca respectiva cauza, introducerea termenelor reduse de detinere sub arest a prevenitorilor aflati in proces de judecata, diminuarea cazurilor de aplicare a sanctiunilor penale neintemeiate pentru infractiuni marunte si mai putin grave, revizuirea normelor de liberare conditionata, implementarea in practica instantelor judecatoresti a aplicarii pedepselor mai blinde, precum si a celor alternative privatiunii de libertate;

asigurarea protectiei sociale adecvate a colaboratorilor sistemului penitenciar prin majorarea remuneratiei activitatii de serviciu, obligativitatea asigurarii de stat pe perioada exercitarii atributiilor functionale, precum si prin imbunatatirea conditiilor de trai ale acestora.

2. Reformarea institutiilor penitenciare

In temeiul prevederilor noului Cod penal, in institutiile penitenciare se vor opera modificari radicale. Se prevad forme noi de pedeapsa, cum ar fi arestul pe termen de la 3 la 6 luni, inchisoarea pe un anumit termen si detentia pe viata, care vor fi executate in penitenciare de trei tipuri: inchis, semiinchis si deschis, avind trei regimuri de detentie: initial, comun si inlesnit.

In scopul sporirii influentei educative si psihologice asupra condamnatilor, mentinerii relatiilor familiale favorabile, ei urmeaza sa fie repartizati pentru ispasirea pedepsei in institutii penitenciare dislocate in apropierea domiciliului si detinuti separat in grupe mici. Prin urmare, institutiile penitenciare trebuie sa fie multifunctionale si sa dispuna de diverse posibilitati pentru detinerea persoanelor condamnate la ispasirea pedepsei in diferite tipuri de institutii, precum si a celor aflate sub urmarire penala.

3. Perfectionarea activitatii serviciului de paza, supraveghere, escorta si securitate in institutiile penitenciare

Evaluarea rolului fiecarui colaborator al serviciului de paza, supraveghere, escorta si securitate, stabilirea obiectivelor comune ale elementelor sistemului de justitie penala (politie, instantele judiciare,

penitenciare) si intensificarea colaborarii dintre personalul sistemului penitenciar si institutiile de supraveghere statale, organismele internationale si non-guvernamentale.

Asigurarea Departamentului Institutiilor Penitenciare cu un imobil si cu tehnica speciala pentru crearea unui centru paramilitar, in care vor fi amplasate Detasamentul cu destinatie speciala, Batalionul independent de escortare, Directia trupelor de paza, supraveghere si escortare, in scopul concentrarii acestor forte, dirijarii activitatii lor si pentru a interveni rapid in cazul unor situatii exceptionale.

Reformarea activitatii serviciului de paza si supraveghere, prin organizarea sistemului intensiv de exercitare a acesteia, compus din garzi (echipe) ale serviciului operativ. Pentru realizare, este necesara reutilizarea obiectivelor pazite cu mijloace tehnico-genistice moderne, ce vor asigura interventia operativa a personalului cu deplasarea la locul comiterii incalcarii regimului de detentie si a altor delicta si retinerea infractorilor care au violat perimetrul zonei interzise, astfel curmind orice tentativa de evadare si alte evenimente negative.

Implementarea aparatajului radioelectronic si video- modern, pentru tinerea evidentei, controlul si supravegherea detinutilor.

Asigurarea securitatii colaboratorilor sistemului penitenciar prin dotarea acestora cu dispozitive de detectare a armelor, explozivilor, drogurilor, telefoanelor mobile si a altor aparate radioelectronice.

4. Imbunatatirea conditiilor de detentie

Conform prevederilor regulilor minime standard internationale de tratament al detinutilor, este necesara:

crearea conditiilor decente de detentie a condamnatilor si persoanelor aflate sub ancheta, respectind normele de cazare, satisfacere a necesitatilor de hrana si imbracaminte;

executarea masurilor de ordin tehnico-genistic, modernizarea sistemului de incalzire, iluminare, aerisire, aprovizionare cu apa si canalizare, igienizarea celulelor.

5. Asistenta medicala

Conlucrarea in permanenta cu Ministerul Sanatatii pentru ridicarea nivelului de asistenta curativ-profilactica a colaboratorilor si condamnatilor prin implementarea standardelor medicale si metodelor moderne de diagnosticare si tratament.

Ameliorarea situatiei epidemiologice a tuberculozei in penitenciare prin implementarea strategiei DOTS si DOTS,,A" pentru bolnavii cu polichimiorezistenta.

Introducerea masurilor moderne de profilaxie a contaminarii colaboratorilor si detinutilor cu tuberculoza, alte maladii infectioase, respectarea cerintelor sanitaro-igienice.

Imbunatatirea conditiilor de intretinere si tratament al bolnavilor de tuberculoza si a altor suferinzi in institutiile curativ-profilactice ale sistemului penitenciar. Implementarea sistemului de informare a institutiilor medicale teritoriale despre eliberarea detinutilor la care s-au inregistrat maladii infectioase pe parcursul aflarii lor in detentie.

Crearea unui sistem medical individual de protectie a sanatatii colaboratorilor.

Asigurarea realizarii programelor nationale.

6. Reorganizarea activitatii educative cu condamnatii

Continuarea activitatii educative cu condamnatii in vederea eficientizarii proceselor de corectare si adaptare sociala dupa eliberare si pentru prevenirea savirsirii de noi crime.

Asigurarea prioritatii valorilor social-umane in cadrul tuturor directiilor de activitate educativa desfasurata cu condamnatii, cultivandu-le colaboratorilor sistemului penitenciar aptitudini de munca individuala si diferentiata cu condamnatii in functie de gradul de pericol pe care acestia il prezinta pentru societate, precum si a unei atitudini binevoitoare fata de condamnatii in baza principiilor dreptatii, umanitatii si parteneriatului.

Asigurarea unui tratament individual diferentiat, tinandu-se cont de gradul de pericol pe care il prezinta condamnatii pentru societate si de rebutul pedagogic.

Implementarea metodelor pedagogice si psihologice moderne in procesul educational, orientate spre corijarea condamnatilor.

Crearea conditiilor si posibilitatilor pentru realizarea nazuintelor condamnatilor de corijare si autoperfectionare prin constientizarea vinovatiei si daunei aduse altor persoane in vederea corectarii propriului comportament neadecvat.

Pastrarea, consolidarea si mentinerea legaturilor sociale ale condamnatilor, satisfacerea cerintelor lor spirituale.

Organizarea orientarii si pregatirii profesionale a condamnatilor care nu poseda profesii (meserii) si a invatamintului mediu de cultura generala, dirijarea lucrului educativ spre formarea si dezvoltarea aptitudinilor pentru activitatile social-utile.

Directionarea intregului potential al colaboratorilor institutiei spre utilizarea permanenta a metodelor psiho-pedagogice de influentare a condamnatilor prin diferite activitati: munca, instruire, odihna, creatie.

Imbunatatirea lucrului bibliotecilor din cadrul institutiilor penitenciare prin asigurarea lor cu literatura juridica, artistica si religioasa, care contribuie la ridicarea nivelului de cunostinte juridice, la dezvoltarea intelectuala si cultural-artistica a detinutilor.

7. Perfectionarea formelor de antrenare in cimpul muncii a condamnatilor

Organizarea activitatii de productie in sistemul penitenciar se va intemeia pe respectarea cerintelor legislatiei nationale si a regulilor minime standard internationale de tratament al detinutilor.

Munca in detentie va fi considerata un element pozitiv in tratamentul detinutilor si pregatirea lor pentru reintegrare sociala, tinandu-se cont de calificarea si aptitudinile fiecaruia.

Sustinerea programelor de munca destinate formarii profesionale a detinutilor pentru a deveni social-utili dupa liberare.

Organizarea muncii in detentie la fel ca in comunitate, pentru a pregati detinutii sa respecte regimul de munca in libertate.

Asigurarea reabilitarii si reintegrarii profesionale a persoanelor eliberate din institutiile de detentie prin intermediul agentiilor teritoriale pentru ocuparea fortei de munca. Crearea centrelor zonale de reabilitare si integrare profesionala.

8. Informatizarea sistemului penitenciar

Crearea sistemului automatizat informational integrat pentru institutiile penitenciare. Organizarea schimbului de informatii intre Departamentul Instructiilor Penitenciare al Ministerului Justitiei, Ministerul Afacerilor Interne, Departamentul Tehnologiei Informationale si alte organe publice abilitate.

9. Resursele umane si pregatirea cadrelor
Obiectivele principale:

perfectiunea activitatii de selectare si incadrare in sistemul penitenciar a candidatilor la serviciu;

crearea unei imagini veridice privind activitatea sistemului penitenciar si a opiniei publice favorabile;

formarea personalului calificat prin implementarea unor noi metodologii in pregatirea initiala, perfectiunea, reciclarea, schimbul de experienta si instruirea in diverse institutii de invatamint din tara si de peste hotare;

educarea spirituala si crearea conditiilor de munca si de trai pentru personal;

crearea cabinetelor specializate pentru organizarea conditiilor de asistenta psihologica si relaxare pentru personalul sistemului penitenciar.